

ΤΑ ΝΕΑ ΤΟΥ ΧΩΡΙΟΥ ΜΑΣ

Ενας ήπιος χειμώνας ήταν γενικά για όλη την Ελλάδα ο φετεινός. Έτσι και η Κρεμαστή δεν είχε σοβαρά προβλήματα από χιόνια, όπως άλλες χρονιές. Οι βροχές δεν ήταν πολλές, με αποτέλεσμα η γη να μην δώσει τα πολυαναμενόμενα αγαθά της, χόρτα και μανιτάρια.

Παρόντες οι φύλακες, συνεπείς στο έργο τους σε μια ερημωμένη Κρεμαστή. Οι μόνιμοι κάτοικοι όλο και λιγοστεύουν, προτιμώντας τη μετακίνησή τους σε τόπους πιο ζεστούς.

Την περίοδο των εορτών των Χριστουγέννων, λίγοι ήταν οι επισκέπτες από την Αθήνα. Παραμονές Χριστουγέννων και Πρωτοχρονιάς, ομάδα παιδιών χωριανών, μαζί με μέλη του ΔΣ του Συλλόγου «Ο ΕΛΑΤΟΣ», έψαλαν τα κάλαντα, σπάζοντας τη σιωπή του χειμώνα με τις φωνές τους. Την παραμονή της Πρωτοχρονιάς, προσέφεραν βασιλόπιτες στους λιγοστούς κατοίκους, δωρεά του τοπικού Συλλόγου.

Ανήμερα των Φώτων, μετά την Απόλυση της Θείας Λειτουργίας, ο Σύλλογος Κρεμασιωτών «Ο ΕΛΑΤΟΣ» έκοψε την πρωτοχρονιάτικη βασιλόπιτα. Αυτό έδωσε την ευκαιρία σε αρκετούς πατριώτες των γύρω χωριών να ανέβουν για λίγο στο χωριό.

Στην Αθήνα, δεν έγινε η καθιερωμένη μεσημβρινή συγκέντρωση για την κοπή της Βασιλόπιτας από το Σύλλογο Κρεμασιωτών «Ο ΠΑΤΡΙΩΤΗΣ». Αντ' αυτού, επελέγη η διοργάνωση στις 03/02/2018 μιας βραδινής συνενστίσης, που συνδύασε την κοπή της Βασιλόπιτας με την αποκριάτικη χοροεσπερίδα, στην κοσμική ταβέρνα «Άγγελος» στο Χαϊδάρι. Παρέστησαν αρκετοί Κρεμασιώτες, κάτοικοι Αθηνών, αλλά και πολλοί φίλοι τους, όπως ο Κώστας Μπατσάκης, από το Σύλλογο Αγιοδημητριωτών Αττικής και ο

Γεώργιος Ντόβολος, διευθυντής της Σχολής Βυζαντινής και Παραδοσιακής Μουσικής Εν Ωδαίς και αντιπρόεδρος του Δημοτικού Συμβουλίου του Δήμου Βύρωνα, ο οποίος τραγούδησε και δύο Μικρασιάτικα τραγούδια. Η βασιλόπιτα προσεφέρθη, όπως κάθε χρόνο, από το Θεόδωρο Παυλάκη, πρόεδρο του Συλλόγου Κρεμασιωτών «Ο ΕΛΑΤΟΣ», ο οποίος ταξίδεψε για να παραστεί στην εκδήλωση. Παρών και ο πρόεδρος της ΤΚ Κρεμαστής, Αλέξανδρος Πριφτάκης. Κατά τη διάρκεια της βραδιάς, έγινε κλήρωση με αντικείμενο οικιακές συσκευές που αγοράστηκαν από το Σύλλογο, καθώς και αντιπολισθητικές αλυσίδες χιονιού που προσέφερε ο Χρήστος Καλκάνης.

Καλό θα είναι η πρωινή εκδήλωση να συνεχίσει να γίνεται όπως παλιότερα, γιατί η παρου-

σία παιδιών, που είναι το ζητούμενο δεν είναι εφικτή κατά τις βραδινές ώρες. Επιπροσθέτως, οι ηλικιωμένοι συμπατριώτες δεν δύνανται να μετακινούνται το βράδυ.

Αμέσως μετά τις Γιορτές, οι

δύο σύλλογοι του Εξωτερικού εξέδωσαν το Ημερολόγιο 2018 με τίτλο «Κρεμασιώτικες Στιγμές». Περιλαμβάνει πολλές καλαίσθητες φωτογραφίες με σκηνές από τη ζωή στο χωριό καθ' όλη τη διάρκεια του έτους.

Λίγο πριν τις Γιορτές, το Εξελέγη νέος Δήμαρχος Ευρώτα, ο δημοτικός σύμβουλος Δήμος Βέρδος, εις αντικατάσταση του παραιτηθέντος Γιάννη Γρυπιώτη. Καλή Επιτυχία στο νέο Δήμαρχο!

Συνέχεια στην σελίδα 2

ΑΝΑΚΟΙΝΩΣΗ

Το Διοικητικό Συμβούλιο του Συλλόγου Κρεμασιωτών Αθηνών «Ο ΠΑΤΡΙΩΤΗΣ» απεφάσισε τη διεξαγωγή αρχαιρεσιών για την εκλογή νέων μελών του Διοικητικού Συμβουλίου και Ελεγκτικής Επιτροπής το Σεπτέμβριο 2018. Η ακριβής ημερομηνία, η ώρα και ο τόπος διεξαγωγής των αρχαιρεσιών θα ανακοινωθούν με νεότερη ανακοίνωση.

Το Διοικητικό Συμβούλιο του Συλλόγου επιθυμούν να ενημερώσουν τα μέλη του Συλλόγου ότι τα περισσότερα από τα μέλη του ΔΣ δεν προτίθενται να θέσουν εκ νέου υποψηφιότητα για την ανάληψη αξιωματών.

Τα περισσότερα μέλη έχουν υπηρετήσει για περισσότερες από δύο θητείες το Σύλλογο, καταβάλλοντας αρκετό κόπο και χρόνο. Επιπλέον, η μικρή ηλικία των μελών του Διοικητικού Συμβουλίου συνεπάγεται και έντονη επαγγελματική, οικογενειακή και κοινωνική δραστηριοποίηση.

Εξάλλου, η ιστορική πορεία του Συλλόγου δεικνύει ότι η αποχώρηση από τα αξιώματα του Διοικητικού Συμβουλίου του Συλλόγου συνεπάγεται μια διαφορετικού είδους διακονία, με τη συμπαράσταση στο έργο των εκλεγμένων διά της συμμετοχής στις εκδηλώσεις που οργανώνουν, τις δημοσιεύσεις στην εφημερίδα, την παροχή οδηγιών και συμβουλών. Ήδη, οι σύμβουλοι Ν. Παρδάλης και Ν. Καλκάνης έχουν εκφράσει την επιθυμία τους να επικουρούν το Σύλλογο, ο πρώτος ως εκπρόσωπος του Κληροδοτήματος NICK PAPPAS στην Ελλάδα και ο δεύτερος ως υπεύθυνος για την έκδοση της εφημερίδας. Καλούνται, λοιπόν, τα μέλη του Συλλόγου να συλλογισθούν περί της ανακοίνωσης υποψηφιότητάς τους στις προσεχείς αρχαιρεσίες.

Ο Σύλλογος Κρεμασιωτών Αθηνών Ο ΠΑΤΡΙΩΤΗΣ ιδρύθηκε το 1976, έχει διανύσει μια πορεία 42 ετών προσφοράς προς την Κρεμαστή και τους Κρεμασιώτες και δεν επιτρέπεται να διαλυθεί λόγω απροθυμίας ανάληψης των αξιωματών των μελών του Διοικητικού Συμβουλίου.

Η εναλλαγή των μελών στα αξιώματα του Συλλόγου συντελεί στην προσαρμογή του Συλλόγου στις νέες συνθήκες και στη διεύρυνση της δράσης του.

Τα μέλη του ΔΣ

Ο Εκπρόσωπος της Τοπικής Κοινότητας Κρεμαστής στο Δημοτικό Συμβούλιο του Δήμου Ευρώτα κ **Αλέξανδρος Πριφτάκης**, ο Σύλλογος Κρεμασιωτών Αθηνών «Ο ΠΑΤΡΙΩΤΗΣ», ο σύλλογος Κρεμασιωτών «Ο ΕΛΑΤΟΣ» και η Συντακτική Επιτροπή της Εφημερίδας ΤΑ ΚΡΕΜΑΣΤΙΩΤΙΚΑ ΝΕΑ απευθύνει τον αναστάσιμο χαιρετισμό
ΧΡΙΣΤΟΣ ΑΝΕΣΤΗ

στους αναγνώστες της εφημερίδας και τους απανταχού Κρεμασιώτες και εύχονται Καλή Αντάμωση σύντομα στην πανέμορφη Κρεμαστή.

ΚΡΕΜΑΣΤΙΩΤΙΚΑ ΝΕΑ Έκδοση του Συλλόγου Κρεμαστιωτών "Ο Πατριώτης"

Επιμέλεια σύνταξης:
ΠΑΝΑΓΙΩΤΑ ΔΟΥΝΙΑ
«Πηγή Φωτογραφιών»
Αρχείο Μιχαήλ Δούνια

Γράμματα στέλνονται στις
ηλεκτρονικές διευθύνσεις:
pap.marizza@hotmail.com
nikosfix@gmail.com

**Κείμενα προς δημοσίευση
στέλνονται στον κ. ΝΙΚ. ΔΟΥΝΙΑ**
Ηρακλείτου 78-ΤΚ 12243
ΑΙΓΑΛΕΩ - ΑΘΗΝΑΙ

Τηλέφωνα επικοινωνίας:

Αντώνιος Ταμβάκος
6946310310
Λένα Τραπεζόντα
6973796145
Νικόλαος Καλκάνης
6946537400
Ιωάννης Παπαμιχαλόπουλος
6982549549
Νίκος Παρδάλης
6977772848
Μαρία Νιάρου
6988590476
Στέλλα Παρδάλη
6942663727
Μαρία Παπακωνσταντίνου
6978149601
Νίκος Δημ. Παρδάλης
6977985556
Ειρήνη Λαγομπζή
6946887217

ΕΠΙΜΕΛΕΙΑ ΕΚΔΟΣΗΣ ΣΤΟΙΧΕΙΟΘΕΣΙΑ CDI Α.Ε.

Κουρτίδου 153, Αθήνα
Τηλ. 210 2533252, www.cdi.gr

Ο υπογράφων αρθρογράφος
φέρει την ευθύνη για το
περιεχόμενο του άρθρου του.
Ετήσια Συνδρομή: 20,00€

Απόκριες 1978, Το πούλμαν έτοιμο να επιστρέψει στην Αθήνα.

Συνέχεια από την σελίδα 1

Τα κρούσματα των διαρρήξεων κατά τη διάρκεια του χειμώνα προκαλούν πολλούς προβληματισμούς. Συμμορίες χτυπούν σε όλη την περιοχή, προκαλώντας περισσότερο ζημιές σε πόρτες, παράθυρα, έπιπλα και ηλεκτρικές συσκευές, ανησυχία και έντονο συναίσθημα ανασφάλειας, παρά μεγάλη οικονομική ζημία. Ευτυχώς, μέχρι σήμερα, δεν έχουν καταγραφεί κρούσματα βίας. Ας ελπίσουμε ότι οι συλλήψεις που ανακοινώθηκαν από την Ελληνική Αστυνομία θα περιορίσουν στο μέλλον τα λυπηρά αυτά φαινόμενα.

Το πρώιμο Πάσχα έφερε κοντά τις γιορτές των Χριστου-

γέννων και της Πρωτοχρονιάς με τις Απόκριες, την Καθαρά Δευτέρα και τη Μεγάλη Σαρακοστή. Το τριήμερο της Καθαρής Δευτέρας, πολλοί Κρεμαστιώτες επισκέφθηκαν το χωριό. Το Σάββατο 17 Φεβρουαρίου έλαβε χώρα και η χοροεσπερίδα του Συλλόγου Κρεμαστιωτών «Ο ΕΛΑΤΟΣ». Πολλοί των κατοίκων των γύρω χωριών και των επισκεπτών αντήλλαξαν ευχές, συνέφαγαν, χόρεψαν και διασκέδασαν μέχρι τις πρώτες πρωινές ώρες.

Ο ανοιξιάτικος καιρός ευνοεί ιδιαίτερα τις επισκέψεις των συγχωριανών. Μάλιστα, το κλάδεμα των αμπελιών ξεκίνησε πιο νωρίς φέτος.

Η φύση μοιάζει να μας έχει απλώσει ένα χαλί για να μās υποδεχθεί!

Περαίνοντας, θα ήθελα να αναφερθώ σε κάποιες πράξεις αλτρουισμού. Κατ' αρχάς, η Διαχειριστική Επιτροπή του Κληροδοτήματος ΝICK ΡΑΡΡΑΣ προέβη σε δωρεά ενός σημαντικού χρηματικού ποσού προς το Γηροκομείο Μολάων. Η κίνηση αυτή προκάλεσε συγκίνηση στον Παναγιώτατο Μητροπολίτη Μονεμβασίας κκ Ευστάθιο, ο οποίος κατά την κοπή της Βασιλόπιτας του Ιδρύματος στις 14 Ιανουαρίου ευχαρίστησε δημοσίως τους Συλλόγους των Κρεμαστιωτών για την προσφορά τους. Στη συνέχεια, στις 28 Ιανουαρίου,

η Ομοσπονδία Λακωνικών Συλλόγων, κατόπιν απόφασης του ΔΣ της, στο οποίο μετέχει και ο Παντελής Παπαμιχαλόπουλος, διοργάνωσε στο Μόντρεαλ εκδήλωση σε αίθουσα που παρεχωρήθη δωρεάν από τους Λάκωνες ιδιοκτήτες της κατά την οποία συγκεντρώθηκαν χρήματα για την στήριξη των Νοσοκομείων Μολάων και Σπάρτης. Τέλος, στις αρχές Μαρτίου, ο συγχωριανός νοσηλευτής στο ΓΝ Μολάων, Κώστας Δρίβας κατάφερε, παρέχοντας τις Πρώτες Βοήθειες, να σώσει ένα μεσήλικο άνδρα που είχε υποστεί ανακοπή ενώ βρισκόταν στο χωράφι του. Συγχαρητήρια!

Παν. Στρατάκου-Δούνια

ΚΟΙΝΩΝΙΚΑ

ΓΕΝΝΗΣΕΙΣ

• **Στις 15 Φεβρουαρίου 2018** γεννήθηκε στην Αθήνα ο γιος του Νίκου Παντ. Κυρανάκη και της Αικατερίνης Κωστάκη, κόρης της Ελένης Κοσμά. Να τους ζήσει!!!

ΓΑΜΟΙ

• **Στις 16/03/2018** τελέσθηκε στο Δημαρχείο Κηφισιάς ο πολιτικός γάμος του Σπύρου Πατσούρη και της Τζορτζάνας Μυστακίδη, θυγατέρας της Μαργαρίτας Αναστ. Παρδάλη. Βίον Ανθόσπαρτον!!!

ΘΑΝΑΤΟΙ

• **Στις 16 Δεκεμβρίου 2017** απεβίωσε στην Αθήνα, όπου και ετάφη, η Παναγιώτα, χήρα Μελίδου, το γένος Γκλιάτη, σε ηλικία 88 περίπου ετών.
• **Στις 18 Δεκεμβρίου 2017** απεβίωσε στην Αθήνα, όπου και ετάφη, ο Παντελής Χρήστου Ζώταλης σε ηλικία

84 περίπου ετών.

• **Στις 13 Φεβρουαρίου 2018** απεβίωσε ο Ιωάννης Παρδάλης σε ηλικία 80 ετών.

• **Στις 19 Φεβρουαρίου 2018** απεβίωσε στην Απιδιά Λακωνίας, όπου και ετάφη, η Αναστασία, χήρα Κωνσταντίνου Σοφού, σε ηλικία 92 ετών.

• **Στις 15 Μαρτίου 2018** σκοτώθηκε σε δυστύχημα στην επαρχιακή οδό Πούλιθρων-Λεωνιδείου ο γιος της Μαρίας Κοσμά και εγγονός του Θεόδωρου (Τέρη) και της Κατερίνας (Τέραινα) Κοσμά σε ηλικία 38 ετών. Το 2010 είχε αποβιώσει με τον ίδιο τρόπο ο αδελφός του σε ηλικία 33 ετών.

• **Στις 17 Μαρτίου 2018** απεβίωσε στη Γλυκόβρυση Λακωνίας και ετάφη στην Κρεμαστή ο Παναγιώτης Κων. Δρίβας σε ηλικία 89 ετών.

• **Στις 9 Απριλίου 2018** απεβίωσε στον Πειραιά και ετάφη στο Γ' Κοιμητήριο Αθηνών η Χρυσάνθη, χήρα Σα-

λούφα, το γένος Τζάκα σε ηλικία 87 περίπου ετών.

• **Στις 9 Απριλίου 2018** απεβίωσε στην Ελιά Λακωνίας, όπου και ετάφη, ο Χρήστος Χαραμής του Παναγιώτη, σε ηλικία 86 ετών περίπου.

• **Στις 11 Απριλίου 2018** απεβίωσε στην Απιδιά Λακωνίας και ετάφη στην Κρεμαστή, ο Γρηγόριος Πριφτάκης του Ιωάννη σε ηλικία 88 περίπου ετών.

• **Στις 18 Απριλίου 2018** απεβίωσε ύστερα από νοσηλεία λίγων ημερών στην Αθήνα και ετάφη στην Κρεμαστή ο Χρήστος Τζάκας του Γεωργίου σε ηλικία 65 ετών.

• **Στις 28 Απριλίου 2018** απεβίωσε στην Απιδέα Λακωνίας, όπου και ετάφη, η Κωνσταντίνα, χήρα Μπατσάκη, το γένος Γρηγορίου Πριφτάκη, σε ηλικία 95 περίπου ετών
Θερμά Συλλυπητήρια στους οικείους τους!!!

ΑΝΑΚΟΙΝΩΣΗ

Όσοι αναγνώστες
επιθυμούν να
δημοσιεύσουν άρθρα ή
φωτογραφίες στο επόμενο
φύλλο της εφημερίδος
παρακαλούνται να
αποστείλουν το προς
δημοσίευση υλικό στην
ταχυδρομική διεύθυνση Ν.
Καλκάνης Ηρακλείτου 78,
ΤΚ 12243, Αιγάλεω ή στις
ηλεκτρονικές διευθύνσεις
nikosfix@gmail.com και
papakonstmaria@hotmail.com
μέχρι τις 15 Ιουλίου.

ΜΙΑ ΑΞΕΧΑΣΤΗ ΕΚΔΡΟΜΗ ΤΟΥ 1976 ΚΑΙ ΟΧΙ ΜΟΝΟ

Οντας νέοι είχαμε δημιουργήσει στη Κρεμαστή Λακωνίας άριστες σχέσεις μεταξύ μας. Η διαφορετικότητα αντί να μας χωρίζει μας ένωνε ισχυρά. Κάποιοι από μας λειτουργούσαμε... πιο επαναστατικά. Μάλιστα μια μεγάλη Παρασκευή μετά τον επιτάφιο κλειδωθήκαμε σε μαγαζί στην πλατεία και... κάναμε πρόωρη Ανάσταση.

Θυμάμαι τον αείμνηστο Παναγιώτη Τζάκα που μας υπεραγαπούσε να μας λέει με το σπάνιο του χιούμορ... Βαράτε τις καμπάνες να μαζευτεί ο κόσμος με τα ξινάρια για να γκρεμίστε την εκκλησία... Βέβαια κάποιοι άλλοι δυστυχώς το έκαναν με τη δική τους διαχρονική λογική και μάλιστα με... φουρνέλα ντάλα μεσημέρι. Σε Γενική συνέλευση αργότερα στη πλατεία του χωριού αναφέρθηκα αναλυτικά στο γκρέμισμα της πανέμορφης παλιάς ρυθμού βασιλικής σπάνιας εκκλησίας, στο πέταγμα του τέμπλου στα σκουπίδια και συνάντησα την έντονη αντίδραση των ίδιων διαχρονικά κύκλων.

Μια βραδιά λοιπόν στα σφεντάμια του Αι Νικόλα προτεινάμε κάποιοι από μας να κάνουμε μια εκδρομή στο Μαρί μέσα από το πλατανόρεμμα. Αφού κάναμε περιγραφή της διαδρομής Άγιος Γιώργης - Κρεμασιώτικα αμπέλια μέσα από το Ρέμα με τα πλατάνια τα σπάνια κέδρα τις πικροδάφνες τις βάνιες, που είχαμε εγκλωβιστεί κάποτε των Βαΐων και τρομάξαμε να βγούμε με τον Τάσο το Γκιουζέλη και κάποιον άλλον που ξεχνώ, τα τρεχούμενα νερά, τα τεράστια βράχια, το σημείο με τον συνεχόμενο αντίλαλο -το οποίο αξίζει να το επισκεφθεί κανείς σήμερα γιατί έχει σπάνια ηχητική ομορφιά - τις πηγές του κεφαλόβρουσου και τόσα άλλα. Βέβαια αν είχε γίνει ένα μονοπάτι θα ήταν ένα έργο ασύγκριτης ομορφιάς με πολλά οφέλη για το χωριό.

Τη διαδρομή αυτή την είχα κάνει μία φορά μικρός που ήμουνα στο κτήμα στο Μαρί δραγάτης και περιβολάρης και είχε χαραχτεί η ομορφιά της έντονα στη μνήμη μου. Με ένα ταγάρι η τράστο με το οποίο μετέφερα κάποια πράγματα έκανα τη διαδρομή και αναγκάστηκα κάποιες φορές να το κρεμάσω στο λαιμό ώστε να έχω τα χέρια μου ελεύθερα. Η ιδέα μας έγινε δεκτή με μεγάλο ενθουσιασμό από όλη την παρέα. "Έτσι προχωρήσαμε στην οργάνωση μιας εκδρομής πορείας. Αποκλείσαμε τους άντρες τους μεγαλύτερους από μας βασικά επειδή

Σκηνή από την περιγραφόμενη εκδρομή (Αρχειό Νίκου Αντ. Ζώταλη).

ήταν δύσκολο να ξεκολλήσουν από τα μαγαζιά και όχι μόνο. Εγώ πήρα μαζί τις ξαδέρφες μου με τα μικρά τους παιδιά. Άλλοι φέραν κορίτσια και αγόρια που ζούσαν στην Αθήνα και παραθέριζαν στο χωριό τα λεγόμενα καρμπέρικα. Η ανταπόκριση και ο ενθουσιασμός δεν περιγράφονται, "Ήταν μια μορφή επανάστασης στα συνηθισμένα.

"Έτσι πήραμε τα μουλάρια... ξηρά τροφή μετά οίνου... όπως πηγαίναμε στην καθιερωμένη εκδρομή σαν μαθητές στον Αγιώργη τη πρωτομαγιά και ξεκινήσαμε τραγουδώντας από το χωριό. Εγώ είχα πάρει την αγαπημένη μου Ψάρα και στη μπίθια είχα βάλει τον μικρό τότε Μάνο Βροχίδη. Ο ενθουσιασμός ήταν μεγάλος μέχρι τις Κορουλίμες και ήμασταν όλο τραγούδι και χαρά παρότι κάνα δύο μουλάρια φράκαραν στο ρέμα τα ξεκολλήσαμε και προχωρήσαμε μέχρι τα βράχια του Κοτταρά. Εκεί αρχίσανε τα δύσκολα διότι βλέπαμε

ότι ήταν αδύνατη η συνέχιση της πορείας και έτσι αποφασίσαμε μετά από... λαϊκή συνέλευση κάποιοι με τα μουλάρια να γυρίσουν πίσω και οι υπόλοιποι με τα μικρά παιδιά να ανέβουμε περίπου κάθετα από στενό και ανηφορικό σχεδόν κάθετο μονοπάτι και να βγούμε σώοι και αβλαβείς στον κεντρικό δρόμο Κρεμαστής- Μαριού. Οι διοργανωτές δεν ακούσαμε ούτε μια διαμαρτυρία. Αυτό ως το λάβουν υπόψη εκείνοι που διαμαρτύρονται σε κάθε λάθος στις συλλογικές προσπάθειες για το χωριό. Αφού ανασυνταχτήκαμε συνεχίσαμε αντίστροφα για το χωριό τραγουδώντας. "Ελα όμως που ενώ μέχρι τότε ο καιρός ήταν θαυμάσιος ξαφνικά άρχισε να βρέχει έντονα και να μπουμπουνίζει και βρεθήκαμε σε δύσκολη θέση. Τότε θυμήθηκα μια σπηλιά κοντά στο δρόμο - από όπου είναι και η φωτογραφία- στην οποία καταφύγαμε. Η θέα από την σπηλιά ήταν φανταστική. Η βροχή

συνεχιζόταν έντονα εμείς φάγαμε ήπιαμε χορέψαμε και περάσαμε αξέχαστα. Σε λίγο πρόβαλλαν με ομπρέλες αγριεμένοι από το χωριό που είχαν ανησυχήσει δικαιολογημένα για τον άμαχο πληθυσμό ο οποίος μπαίνοντας μπροστά μαζί και με τα πλατάνια μας... έσωσαν.

Θα κλείσω την ανάμνηση με έναν ωραίο διαχρονικό Νιασιώτικο μύθο που έχω δημοσιεύσει παλιότερα στα ΚΡΕΜΑΣΤΙΩΤΙΚΑ ΝΕΑ και που μου έλεγε η γιαγιά η Φώτω Σαράντη θεική για μένα μορφή το γένος Μπούτσαλη. Θα σας πω και ένα κρεμασιώτικο οικογενειακό τραγούδι που αφιερώνω στους αείμνηστους γονήδες μου Χριστίνα το γένος Σαράντη από τα Νιάτα και Αντώνη Ζώταλη το οποίο τραγουδούσαν και ηχογράφησα μαζί με άλλα το 1976 και τους οφείλω τόσα πολλά.

Πρώτα ο μύθος. Ζούσε κάποτε στα βουνά ένας άδολος τσοπάνος. Μια φορά αποφάσισε να πάει στην

εκκλησία στο χωριό μια και ήταν μεγάλη γιορτή. Μπαίνοντας μέσα βλέπει όλους τους εκκλησιαζόμενους να φοράνε... σαμάρια. Ντράπηκε που αυτός ήταν... ξεσαμάρωτος. Γυρίζει ογλήγορα στη στήνη του βάνει απάνω του το σαμάρια του μουλαριού και ντογρού για την εκκλησία. Μπαίνοντας μέσα στην εκκλησία...σαμαρωμένος, οι εκκλησιαζόμενοι άρχισαν με πρώτο τον παππά να γελάνε με το θέαμα. Τότε ο άδολος τσοπάνος απευθυνόμενος στον παππά του λέει. Εσύ γιατί γελάς παππά αφού φοράς... δύο σαμάρια. Τα σαμάρια βέβαια είναι οι αμαρτίες. Και τώρα το τραγούδι Λαλούν τα αηδόνια το τρωί...λαλούν αράδα αράδα...και ένα μικρό μελαχρινό δε θέλει να ξυπνήσει... κι μάννα του δεν το ξυπνά... να μη το ενοχλήσει...για πάρτε τα σαρώματα... σαρώστε τα σοκάκια... για θα περάσει η Ελενιώ... πού χει τα μαύρα μάτια.

ΝΙΚΟΣ ΖΩΤΑΛΗΣ

ΕΝΗΜΕΡΩΣΗ ΓΙΑ ΤΙΣ ΑΠΕ

ΣΤΙΣ 23/05/2018 πρόκειται να συζητηθεί στο Συμβούλιο της Επικρατείας η υπό τον Αριθμό Κατάθεσης Ε7744/2011 Αίτηση Ακύρωσης των Συλλόγων «Ο ΠΑΤΡΙΩΤΗΣ» και «Ο ΕΛΑΤΟΣ», με την οποία οι δύο σύλλογοι αιτούνται την ακύρωση της υπ' αριθμ. 32/14-02-2011 απόφασης

του Περιφερειακού Συμβουλίου της Περιφέρειας Πελοποννήσου περί της Έγκρισης Περιβαλλοντικών Όρων για την εγκατάσταση ΑΠΕ στη θέση Μαραντζάκι-Πυργάκι.

ΣΤΙΣ 30/05/2018 θα συζητηθεί στο Συμβούλιο της Επικρατείας η υπό τον Αριθμό Κατάθεσης Ε50/2013 Αίτηση Ακύρωσης του Ελληνικού Κέντρου Προστασίας Άγρια Ζωής, του σπηλαιολογικού Συλλόγου Φιλόβιος και πολλών ιδιωτών,

μεταξύ των οποίων πολλοί Κρεμασιώτες, με την οποία αιτούνται την ακύρωση της υπ' αριθμ. πρωτ. οικ.202888/01-11-2012 Υπουργικής Απόφασης του Υπουργού Περιβάλλοντος, Ενέργειας και Κλιματικής Αλλαγής, με την οποία εγκρίθηκαν οι περιβαλλοντικοί όροι για την εγκατάσταση ΑΠΕ στις θέσεις Γαΐδουροβούνι-Κοντορράχη.

ΣΤΙΣ 16/11/2016 εκδόθηκε η υπ' αριθμ. πρωτ. 103313 απόφαση του Γενικού Γραμματέα της

Αποκεντρωμένης Διοίκησης Πελοποννήσου, Δυτικής Ελλάδος και Ιονίου περί της Έγκρισης Περιβαλλοντικών Όρων για την εγκατάσταση ΑΠΕ στη θέση Τούρλα, η οποία έχει ισχύ 10 ετών. Κατόπιν ενημέρωσης από την αρμόδια Διεύθυνση, η εταιρία CNI ΕΝΕΡΓΕΙΑΚΟΙ ΣΥΜΒΟΥΛΟΙ ΑΕ- ΑΙΟΛΙΚΟ ΠΑΡΚΟ ΤΟΥΡΛΑ & ΣΙΑ ΟΕ δεν έχει υποβάλει αίτημα για τη χορήγηση Άδειας Λειτουργίας ΑΠΕ.

Ν. Καλκάνης

ΣΥΝΟΜΙΛΩΝΤΑΣ ΜΕ ΤΟΝ ΜΠΑΡΜΠΑ-ΤΑΣΟ ΠΑΡΔΑΛΗ

Η συνομιλία με τον μπαρμπα-Τάσο Παρδάλη αποτελούσε ανέκαθεν μια ξεχωριστή εμπειρία. Η ευγένειά του, οι αναμνήσεις του από τη ζωή στο χωριό, αλλά και από τη θητεία του στη θέση του προέδρου του Συλλόγου Κρεμασιωτών των Ηνωμένων Πολιτειών της Αμερικής «Η ΜΕΛΙΣΣΑ» και σε άλλες ομογενειακές οργανώσεις τον καθιστούν ένα χαρισματικό άνθρωπο.

Η συνομιλία μας έλαβε χώρα σε ένα καφέ στην Κηφισιά, διακοπτόταν συνεχώς από φίλους και γνωστούς του μη Κρεμασιώτες, που ωστόσο τον εκτιμούσαν για την ακεραιότητά του. Μεταξύ αυτών και ένας επί 60 χρόνια φίλος του.

Μεταφέρω τη διήγησή μας όσον το δυνατόν πιο πιστά:

-Πότε γεννήθηκατε, μπαρμπα-Τάσο;

Γεννήθηκα στις 8 Ιουλίου 1925, είμαι δηλαδή τώρα 93 ετών. Ο πατέρας μου λεγόταν Κωνσταντίνος Παρδάλης και είχε δύο αδελφούς, το Γιάννη και το Γιώργη. Είχαν μεταναστεύσει και οι τρεις στην Αμερική, από τους πρώτους Κρεμασιώτες, στο 1900, συμμετείχαν και στην ίδρυση του πρώτου συλλόγου των Κρεμασιωτών με επωνυμία Η ΚΟΙΜΗΣΙΣ ΤΗΣ ΘΕΟΤΟΚΟΥ. Επέστρεψαν στην Ελλάδα για να πολεμήσουν στους Βαλκανικούς Πολέμους. Πήραν μέρος και στο Μικρασιατικό πόλεμο, όπου ο θείος μου ο Γιάννης σκοτώθηκε σε μια μάχη. Ας συμπληρωθεί ο Κατάλογος των πεσόντων με το όνομά του.

-Αφού γεννηθήκατε το 1925, θα ήσαστε μαθητής του Φωτιάδη..

Βεβαίως! Ο Ευγένιος Φωτιάδης ήταν ο καλύτερος δάσκαλος που πέρασε από το χωριό. Τον θυμάμαι σαν πατέρα μου! Θα σου αναφέρω κάτι, επειδή ο πατέρας μου είχε ένα στανιότι στους Μολάους, στα σύνορα με Κουτιά, στα μισά του δημοτικού πήγαινα σχολείο τους μισούς μήνες στην Κρεμαστή και τους μισούς στους Μολάους. Την πρώτη χρονιά που συνέβη αυτό, τις πρώτες ημέρες που ήμουν μαθητής του σχολείου των Μολάων έτυχε να περάσει από το σχολείο ένας Επιθεωρητής. Έλεγε τη δασκάλα μας-η οποία μάλιστα είχε διορισθεί πρώτη φορά- και στη συνέχεια, εξέτασε κάποιους μαθητές στην αριθμητική. Στη συνέχεια, μας λέει «Εγώ τώρα θα φύγω, αλλά προτού φύγω, θα σας κάνω μια ερώτηση, όποιος θέλει απαντά, δεν είναι στο πλαίσιο της εξέτασης. Ποιος μπορεί αν μας πει κάτι για τον Ευρώτα;» Σηκώνω το χέρι μου και απαντώ: «Ο Ευρώτας είναι ποταμός που πηγάζει από τον Ταύγετο και εκβάλλει στο Έλος». Ο επιθεωρητής ενθουσιάστηκε και με τα ρήματα που χρησιμοποίησα και θέλησε να συγχαρεί τη δασκάλα. Η δασκάλα, όμως, ήταν έντιμη και εξήγησε στον Επιθεωρητή, ότι αυτά τα έχω μάθει από το δάσκαλό μου στην Κρεμαστή, καθώς μόνο λίγες ημέρες ήμουν μαθητής της. Ο Επιθεωρητής τη συνεχάρη και είπε ότι όπως φαίνεται η Κρεμαστή έχει πολύ καλό δάσκαλο.

-Το '40 πολεμήσατε;

Όχι, το 1940 ήμουν 15 ετών, ανήλικος, πολέμησε ο αδελφός μου, ο Γιώργης. Όταν τέλειωσε ο πόλεμος, ανέβηκε στην Ήπειρο σε ένα μουλάρι που είχαν πάρει λάφυρο από τους Ιταλούς, τον Τσιάνο, όπως τον ονόμασε,

Ο Ν. Παπαμιχαλόπουλος παραδίδει την επιταγή για την αναστήλωση της Εκκλησίας της Παναγίας στο ΔΣ του Συλλόγου Η ΜΕΛΙΣΣΑ. Μπροστά, ο γιος του μπαρμπα-Τάσου, Κωνσταντίνος. Ακριβώς από πίσω, ο Γεώργιος Παναρίτης, αριστερά ο γαμπρός του και δεξιά ο Τάσος Παρδάλης. Πίσω από το Γεώργιο Παναρίτη, ο ευεργέτης Ν. Παπαμιχαλόπουλος, δεξιά του ο Γιάννης Δρίβας, στην τελευταία σειρά όρθιοι η Γεωργία Γ. Παναρίτη, ο Γεώργιος Δούνας και ο Ελευθέριος Τσίγκος.

Ανακήρυξη του Αναστάσιου Παρδάλη σε Επίτιμο Πρόεδρο του Συλλόγου Κρεμασιωτών ΗΠΑ Η ΜΕΛΙΣΣΑ (Αρχείο Τάσου Παρδάλη).

Τιμητικές πλακέτες που δόθηκαν στον Αναστάσιο Παρδάλη από την Ομοσπονδία Επιδαυρολιμνηριτών Νέας Υόρκης (αριστερά) και το Σύλλογο Κρεμασιωτών ΗΠΑ Η ΜΕΛΙΣΣΑ (δεξιά, Αρχείο Τάσου Παρδάλη).

και κατέβηκε από πάνω του όταν έφτασε στο χωριό. Οι φείρες που είχε πάνω του σχημάτιζαν ένα στρώμα ολόκληρο πάνω στη φανέλα του. Αρχισε έτσι η Κατοχή....

-Τι θυμάσαι από την Κατοχή;

Δύσκολες καταστάσεις, πείνα, φτώχεια! Το 42-43, εμφανίστηκαν στην Κρεμαστή οι αντάρτες. Τότε ιδρύθηκε η ΕΠΟΝ και έγινα μέλος της.

-Ήσαστε μέλος της ΕΠΟΝ;

Στην αρχή, όλοι ήμασταν με το ΕΑΜ, διότι πολεμούσε τους κατακτητές και οι νέοι γραφόμαστε στην ΕΠΟΝ. Μετά το ΕΑΜ προστάθηκε να πάρει την εξου-

σία, και ταχθήκαμε τότε εναντίον του. Αλλά αρχικά ήταν αλλιώς τα πράγματα! Στην ομάδα της ΕΠΟΝ στο χωριό ήταν αρχηγός η Γιώτα του Πέτρου Μανίκη και ανεβάσαμε τα βράδια θεατρικές παραστάσεις.

-Απ' όσο ξέρω, υπηρετήσατε στη Χωροφυλακή.

Ναι, μετά την Απελευθέρωση, επρόκειτο να με καλέσουν για τη θητεία μου και περιμένα το Φύλλο Πορείας. Μια μέρα που επέστρεφα από το μαντρί, μου σφύριξε κάποιος να καταταχθώ στη Χωροφυλακή, έτσι ώστε και να υπηρετήσω τη θητεία μου και να πλη-

ρώνομαι παράλληλα. Το σκεφτόμουν μέχρι αν φτάσω στο σπίτι, συνάντησα μάλιστα και το φίλο μου τον Παντελή το Δούνα και του το είπα. Τον παρακίνησα να κάνει και εκείνος αίτηση, ως απόφοιτος του Γυμνασίου, θα τον έκαναν και αξιωματικό ενώ εγώ θα ήμουν απλά χωροφύλακας. Πράγματι, ο Παντελής εστάλη στη Σχολή των Αξιωματικών, για να σκοτωθεί κατά τη διάρκεια μιας άσκησης, πιθανόν, για πολιτικούς λόγους. 14 Νοεμβρίου 1945, έφυγα από την Κρεμαστή, περνώντας από τον Άγιο Δημήτρη και τα Νιάτα έσμιξα με δύο άλλα παιδιά (τον έναν τον έλεγαν Γεωργαντώνη, τον άλλο Μπούτσαλη), που επρόκειτο και εκείνοι να καταταχθούν στη Χωροφυλακή, πήγαμε μαζί στους Μολάους, καταταχθήκαμε και μας πήγαν με το Λεωφορείο στη Σχολή, που ήταν τότε στο Δαφνί, στο Χαϊδάρι.

-Πού υπηρετήσατε;

Μετά τη Σχολή, με τοποθέτησαν στην Τρίπολη και στη συνέχεια στον Σταθμό της Φραγκοκλησιάς στο Χαλάνδρι. Ακολούθως μετατέθηκε στη Λαμία, οπότε έλαβα μέρος, ως άνδρας ενός αποσπάσματος, που αποτελείτο από Λάκωνες, και στη μάχη του Γαρδικίου Ομιλαίων στις 05/12/1946, από 85 άνδρες μείναμε 62. Ενώ υπηρετούσα στη Λαμία, πληροφορήθηκα ότι επρόκειτο να με μεταθέσουν δυσμενώς στη Ρόδο, κατόπιν ενεργειών του διοικητή μου. Είχαν γίνει εκλογές εκείνη την περίοδο και ο διοικητής μου έστειλε τους άνδρες της μονάδας να ψηφίσουν πάνω από μία φορά. Έστειλε και εμένα, αλλά εγώ είχα ήδη ψηφίσει και δεν συμμορφώθηκα με τη διαταγή. Τότε, πήγα και συναντήθηκα με το Δημητράκη τον Παπαμιχαλόπουλο και του ζήτησα να το εμποδίσει. Ο Δημητράκης δεν τον αρνήθηκε, αλλά ξεκίνησε να μου λέει ότι δεν τον εκτιμούν πολύ στη Λακωνία, γιατί είναι δημοκρατικός. Μα και εγώ είμαι δημοκρατικός, του απαντώ, και του ανέφερα τους λόγους της μετάθεσης. Ο Δημητράκης μου έδωσε συγχαρητήρια και πέτυχε τη μετάθεσή μου στη Σπάρτη. Μέχρι να εγκριθεί η μετάθεση, με έστειλαν και σε μια αποστολή στις Σπέτσες, ήταν μάλιστα Πάσχα 1947, πήγα στις Σπέτσες με την αδελφή μου, τη Γεωργία. και ήρθαν

και οι γονείς μου, είχα να τους δω από το 1945. Αργότερα, μετά από λίγους μήνες υπηρεσίας στη Σπάρτη, με μετέθεσαν στην Υποδιεύθυνση Βρεσθηνής. Ενώ υπηρετούσα στη Βρέσθυνα, διατάχθηκα να πάω για εκπαίδευση στη Σχολή Οδηγών της Χωροφυλακής, στην Αθήνα, στους Μακρυγιάννη και στη συνέχεια, με μετέθεσαν στο Μηχανοκίνητο Τάγμα, το οποίο στάλθηκε στην Αρκαδία. Δύο λόχοι έδρευσαν στη Δημητσάνα και δύο λόχοι στη Βυτινά. **-Τότε πολεμήσατε και στη μάχη της Δημητσάνας;**

Ναι, το 1948 στις 30 Αυγούστου! Επιτέθηκαν οι αντάρτες του ΔΣΕ στον σταθμό της Χωροφυλακής στη Δημητσάνα. Με τη συνδρομή της Αεροπορίας, η Χωροφυλακή κατάφερε να νικήσει. Οι απώλειες ήταν 9 χωροφύλακες, 2 πόλτες και 145 αντάρτες.

Μετά τη μάχη, ο λόχος μου μετακινήθηκε στη Σπάρτη. Εκείνη την εποχή είχα αρραβωνιαστεί τη γυναίκα μου. Δεν μπορούσα αν την παντρευτώ, διότι αν παντρευόμουν, βάσει των νόμων που ίσχυαν τότε, θα με έδιωχναν από τη χωροφυλακή. Αντιμετώπιζα, λοιπόν, μεγάλο δίλημμα. Τελικά, το αποφάσισα! Το Φλεβάρη του 1949, παντρεύτηκα τη γυναίκα μου, τη Γεωργία Νικολάου Καρδάση από τη Βρέσθυνα, η οποία ήταν πλάι μου μέχρι που έφυγε το 2016, 67 χρόνια και 3 μήνες. Λίγες ημέρες μετά, με κάλεσαν στο Φρουραρχείο. Είχαν μάθει ότι παντρεύτηκα και μου είπαν ότι θα αποστρατεύομαι σε ένα μήνα περίπου. Το Πάσχα αποστρατεύτηκα.

-Και φύγατε για Αμερική;

Όχι αμέσως! Δούλεψα στο ΚΤΕΛ Τρίπολης για 5 χρόνια και. Είχε ψηφιστεί τότε ένας νόμος, που έλεγε να προτιμώνται οι απόστρατοι Χωροφύλακες κατά τις προσλήψεις. Τότε, τα ΚΤΕΛ Τρίπολης ζητούσαν την πρόσληψη 2 υπαλλήλων. Πήγα, είδα το διευθυντή, μέχρι να πάω είχε καλυφθεί η μία θέση και ο διευθυντής κρατούσε την άλλη για ένα ανηψιό του και με έδιωξε. Έτυχε τότε να υπηρετείς την Τρίπολη ένας Ειρηνοδίκης, που παλιότερα ήταν στα Βρέσθυνα, όταν υπηρετούσα και εγώ, και με ήξερε. Μου λέει, λοιπόν, να πάω στο Διευθυντή να του πω ότι ο Ειρηνοδίκης διατάσει να με προσλάβει. Πράγματι, πήγα και μου απήντησε να με προσλάβει ο Ειρηνοδίκης στα δικά του λεωφορεία. Το είπα στον ειρηνοδίκη, αυτός με έβαλε να γράψω ένα κείμενο που μου υπαγόρευσε, το υπέγραψα και μου είπε να πάω στα Βρέσθυνα να περιμένω. Πήγα και μετά από δύο μήνες, έλαβα επιστολή από τα ΚΤΕΛ με δύο εισπήγια δωρεάν που με παρακαλούσαν το συντομότερο να πάω στην Τρίπολη και να αναλάβω καθήκοντα Σταθμάρχη.

-Πόσο καθίσατε;

Περίπου 5 χρόνια. Είχα φιλοξενήσει τότε στο σπίτι μου πολλούς Κρεμασιώτες που έρχονταν στην Τρίπολη για να πάρουν ένα φάρμακο που εισήγαγε ένας Τριπολιτσιώτης γιατρός από τη Γερμανία και τον επισκέπτονταν άνθρωποι απ' όλη την Ελλάδα.

Το 1955 παραπήθηκα. Γιατί παραιτήθηκα; Πολλοί μου κάνουν αυτήν την ερώτηση. Ήθελα να πάω στην Αμερική, για την οποία άκουγα πολλά από τον πατέρα μου, αλλά και τη μάνα μου.

ΤΟ ΕΚΚΛΗΣΙΑΣΤΙΚΟ ΤΥΠΙΚΟ ΤΗΣ ΚΡΕΜΑΣΤΗΣ

κατά τη Μεγάλη Εβδομάδα

Η Μεγάλη Εβδομάδα, που ξεκινά από την Κυριακή των Βαΐων και καταλήγει στον εορτασμό του Πάσχα, κατέχει κεντρική θέση στο εκκλησιαστικό έτος σε όλη τη Χριστιανοσύνη. Ο πάσχωθς Θεάνθρωπος που εξευτελιζεται, σταυρώνεται και ανασταίνεται στο τέλος, πέραν από πρόσωπο λατρείας, αποτελεί και πηγή έμπνευσης για τη συγγραφή ύμνων και την καθιέρωση τελετών.

Αν και το εκκλησιαστικό Τυπικό, ο τρόπος δηλαδή τέλεσης των εκκλησιαστικών ακολουθιών και των Μυστηρίων, πηγάζει στην Ορθόδοξη Εκκλησία από μια κοινή πηγή, την Κωνσταντινούπολη, όπου επεξεργάστηκε το Τυπικό που προερχόταν από τη Λαύρα του Αγίου Σάββα στους Αγίους Τόπους, οι επί μέρους εκκλησιαστικές κοινότητες μπόλιασαν τη λατρεία τους με ποικίλα έθιμα, διαμορφώνοντας μια τοπική ιδιομορφία.

Ίσως στην Κρεμαστή οι ιδιομορφίες του Τυπικού να μην είναι τόσο ευρείες, όπως για παράδειγμα στα Ιόνια Νησιά, αλλά δεν είναι διόλου ασήμαντες και προσδίδουν ένα ιδιαίτερο χρώμα στις ακολουθίες της Μεγάλης Εβδομάδος. Η περιγραφή του πλήρους Τυπικού θα συμπεριλάβει και συνήθειες που έχουν απονήμετα μετά τη δεκαετία του 1970, για λόγους απλοποίησης και συντομίας των ακολουθιών.

Μέχρι και το πρωί της Μεγάλης Πέμπτης δεν παρατηρείται κάποια διαφορά. Κατά την Ακολουθία των Παθών το βράδυ της Μ. Πέμπτης, ο Σταυρός στήνεται στο μέσον του ναού της Κοιμήσεως της Θεοτόκου ήδη από την έναρξη της ακολουθίας. Μεταξύ Ε' και Στ' Ευαγγελίου, ο λειτουργών ιερέας εξέρχεται του Ιερού Βήματος κρατώντας το Σώμα του Χριστού, που έχει αποσπάσει από τον Σταυρό, προτού τον στήσει στο μέσον του Ναού. Ο ιερέας περιφέρει τον Εσταυρωμένο σε όλο τον Ι. Ναό, ψάλλοντας το τροπάριο «Σήμερον κρεμάται επί ξύλου...» και κρεμά τον Εσταυρωμένο στον Σταυρό. Ακολουθεί η στέψη με στεφάνια από λουλούδια και η ανάγνωση των λοιπών Ευαγγελίων.

Το πρωί της Μεγάλης Παρασκευής δεν τελείται η ακολουθία των Μεγάλων Ωρών, αλλά στολιζεται το κουβούκλιο του Επιταφίου στον ΙΝ του Αγίου Κωνσταντίνου. Περί τις 15.00, σημαίνει πένθημα η καμπάνα και οι πιστοί συγκεντρώνονται στον ΙΝ της Κοιμήσεως της Θεοτόκου, όπου τελείται ο Εσπερινός της Μ. Παρασκευής. Ο χρόνος τέλεσης δεν είναι τυχαίος, η τρίτη μεσημβρινή αντιστοιχεί στην Ενάτη Ώρα, κατά τον τρόπο που μετρούσαν την ημέρα οι Ρωμαίοι και οι Βυζαντινοί, σύμφωνα δε με τις διηγήσεις των Ευαγγελίων, την Ενάτη Ώρα εξέπνευσε ο Χριστός πάνω στον Σταυρό. Μετά την ανάγνωση του Ευαγγελίου, ο ιερέας με τη βοήθεια των Επιτρόπων και του Νεωκόρου πραγματοποιεί την Αποκαθήλωση, αποσπώντας τον Εσταυρωμένο από τον Σταυρό. Μεταφέρει τον Εσταυρωμένο στο Ιερό Βήμα, τυλιγμένος σε λευκό σεντόνι, και στη συνέχεια με πομπή μεταφέρει το «Σώμα», το ύφασμα δηλαδή που έχει κεντηθεί η παράσταση του Επιταφίου Θρήνου, στον Άγιο Κωνσταντίνο, όπου και τον εναποθέτει στο κουβούκλιο το πρωί και ακολουθεί η απόλυση.

Μετά από λίγες ώρες, ακολουθεί η τέλεση του όρθρου του Μ. Σαββάτου στον Ι. Ν. του Αγίου Κωνσταντίνου. Περί το μέσον της ακολουθίας, ψάλλονται τα Εγκώμια του Επιταφίου Θρήνου από το λειτουργό ιερέα και δύο χορωδίες, από τις οποίες η μία αποτελείται από άνδρες και η άλλη από γυναίκες. Στη συνέχεια, ακολουθεί η περιφορά του Επιταφίου στους δρόμους του χωριού. Η πομπή κάνει στάση στον ΙΝ της Παναγίας, όπου οι πιστοί προσκυνούν τον Επιτάφιο, διαβάζονται οι περικοπές από τα βιβλία του Ιεζεκιήλ, του Απόστολου και του Ευαγγελίου, και στη συνέχεια, η πομπή συνεχίζει την πορεία της επιστροφής στον Άγιο Κωνσταντίνο, όπου εναποτίθεται ο Επιτάφιος

Αποκαθήλωση, Μ. Παρασκευή 1996.

Ο ιεροπρεπής π. Κωνσταντίνος Παπαελευθερίου.

και τελείται η απόλυση. Την επόμενη ημέρα, τελείται ο Εσπερινός και η Θεία Λειτουργία του Μ. Σαββάτου στον ΙΝ της Κοιμήσεως της Θεοτόκου και το βράδυ περί τα Μεσάνυχτα τελούνται οι Ακολουθίες που σχετίζονται με την Ανάσταση (Μεσονυκτικό, Τελετή της Ανάστασης, Όρθρος και Θεία Λειτουργία). Το απόγευμα της Κυριακής του Πάσχα τελείται στον Άγιο Κωνσταντίνο ο Εσπερινός της Αγάπης. Ενώ ψάλλονται τα Τροπάρια των Αποστίχων, γίνεται μια μικρή περιφορά, λίπη στην εκκλησιαστική γλώσσα, με επικεφαλής το λειτουργό ιερέα που κρατά το Ευαγγέλιο και έναν άνδρα που κρατά την εικόνα της Αναστάσεως. Η πομπή καταλήγει στο προαύλιο, όπου ολοκληρώνεται ο Εσπερινός και μετά την Απόλυση, οι πιστοί ασπάζονται την Εικόνα και το Ευαγγέλιο.

Το ανωτέρω Τυπικό αποτελεί εξέλιξη παλαιότερου. Για παράδειγμα, οι παλιοί Σταυροί που σώζονται στον Άγιο Κωνσταντίνο και φέρουν ζωγραφισμένη την παράσταση του Εσταυρωμένου, πείθουν ότι η περιφορά του Εσταυρωμένου χωρίς τον Σταυρό τη Μ. Πέμπτη και η τελετή της Αποκαθήλωσης δεν τελούνταν αρχικά, αλλά προστέθηκαν αργότερα. Άλλωστε, η Αποκαθήλωση στο χώρο της Ορθόδοξης Εκκλησίας άρχισε να τελείται μόλις στα μέσα του 19ου αιώνα και μέχρι σήμερα δεν επιτρέπεται η τέλεσή της στο Άγιο Όρος και στο Ναό του Αγίου Γεωργίου στο Φανάρι. Επιγραφή σε ένα Σταυρό, παρόμοιο με τους σύγχρονους δηλαδή με τον Εσταυρωμένο αποσπώμενο, ότι αγοράστηκε από τον π. Κωνσταντίνο Παπαελευθερίου, αποτελεί ένδειξη ότι εκείνος ήταν ο εισηγητής αυτών των συνηθειών.

Ο π. Κωνσταντίνος Παπαελευθερίου δεν παρίσταται στις διηγήσεις των μεγαλύτερων ως κάποια τυχαία προσωπικότητα. Το αρχείο του Ελληνικού Σχολείου του Γερακίου (4/τάξιο σχολείο που αντιστοιχούσε στις τάξεις Στ Δημοτικού-Γ Γυμνασίου), τον αναφέρει ως μαθητή από τις 15/09/1896-την ίδια ημέρα γράφτηκε ως μαθητής και ο Δημήτριος Παπαμιχαλόπου-

λος-, περίοδο φοίτησης που του προσέφερε τις αναγκαίες γνώσεις για να διδάσκει, όποτε η Κρεμαστή στερείτο προσωρινώς δασκάλου, ενώ ποικίλες ήταν οι σχέσεις της πατρικής του οικογένειας με την Ύδρα, όπου ζούσε μια θεία του και όπου παντρεύτηκε η αδελφή του, η Ασπασία, και όπου, τέλος, επίσκοπος ήταν ένας Γερακίτης, ο Προκόπιος Καραμάνος (1912-1965). Υδραίος ήταν και ο μετέπειτα Αρχιεπίσκοπος Αθηνών Δωρόθεος Κοτταράς (1956-1957), με τον οποίο είχε εγκάρδιες σχέσεις, από την εποχή των σπουδών τους. Μετά το διορισμό του ως εφημερίου στην Κρεμαστή, ξεκίνησε να τηρεί με επιμέλεια τα Βιβλία Γεννήσεων-Βαπτίσεων, Γάμων και Θανάτων της Ενορίας του, δραστηριότητα που είχε ως συνέπεια να διοριστεί για ένα διάστημα Γραμματέας της Κοινότητας και να αναλάβει το δύσκολο έργο της αναστάσεως του καταστραφέντος κατά τη διάρκεια της Κατοχής Δημοτολογίου. Οι μεγαλύτεροι σε ηλικία για να τονίσουν πόσο δραστήριος ήταν, διηγούνται ότι αμέσως μετά την επιστροφή του από τα χωράφια, όπου επιδιόταν σε αγροτικές, αμπελουργικές και μελισσοκομικές εργασίες, πρώτα πήγαινε στην Εκκλησία, όπου τελούσε τον Εσπερινό και στη συνέχεια πήγαινε στο σπίτι. Κληρικός, λοιπόν, εγγράμματος και γνώστης των νεότερων λατρευτικών συνηθειών, εργατικός και φιλακόλουθος, μπορεί να θεωρηθεί εισηγητής των συγκεκριμένων σημείων του κρεμασιώτικου Τυπικού. Συγκριτικές παρατηρήσεις με συνήθειες άλλων περιοχών της πατρίδος μας δεικνύουν ότι η τελετή της Αγάπης ίσως να αποτελεί απομεινάρια μεγαλύτερης λιτανείας, αν και επίκεντρό της φαίνεται ότι ήταν η ανταλλαγή του ασπασμού της Αγάπης μεταξύ των πιστών και μεταξύ των πιστών και του ιερέα.

Αντίθετα, η εναλλαγή των τόπων τέλεσης των ακολουθιών μεταξύ των δύο ναών του χωριού κατά το διάστημα Μεγάλη Πέμπτη-Κυριακή του Πάσχα είναι πολύ παλαιότερη και σχετίζεται με τη λειτουργία δύο αυτοτελών ενοριών στην

Κρεμαστή. Οι συγκεκριμένες ημέρες αποτελούν την κορύφωση των εορτών της Μ. Εβδομάδος, θεωρήθηκε, λοιπόν, ορθό να εορτάζονται από κοινού από όλους τους Κρεμασιώτες αδιακρίτως της ενορίας στην οποία ανήκαν. Άλλωστε, οι ευαγγελικές διηγήσεις δεικνύουν ότι αλλού έγινε η Σταύρωση, αλλού η Ταφή και κατά το 19ο αιώνα δόθηκε έμφαση στις τάσεις αναπαράστασης των γεγονότων περί τα Φρικτά Πάθη που διηγούνται τα Ευαγγέλια, όπως δεικνύει και η εισαγωγή της τελετής της Αποκαθήλωσης. Οι ανωτέρω ηθικές απαιτήσεις, το μήκος των ακολουθιών και ο σύνθετος τρόπος τέλεσής τους, αλλά και η ανάγκη πρόσδοσης μεγαλοπρέπειας στις τελετές, φαίνεται ότι λειτούργησαν ως κίνητρα για συνεργασία στους δύο εφημερίους της Κρεμαστής. Η ύπαρξη του παλαιού Κουβουκλίου στον Άγιο Κωνσταντίνο δεικνύει ότι αγοράστηκε με δαπάνη της Ενορίας του Αγίου Κωνσταντίνου, οπότε και η τέλεση του Επιταφίου Θρήνου επικεντρώθηκε στο συγκεκριμένο Ναό. Μην λησμονείται ότι το Κουβούκλιο επέστρεψε το ίδιο κιόλας βράδυ της Μ. Παρασκευής στον Άγιο Κωνσταντίνο, εν πομπή, τιμητικά προς το σύμβολο του Τάφου του Χριστού, αλλά και προς περιφρούρηση του γεγονότος ότι η θέση του δεν ήταν στην εκκλησία της Παναγίας.

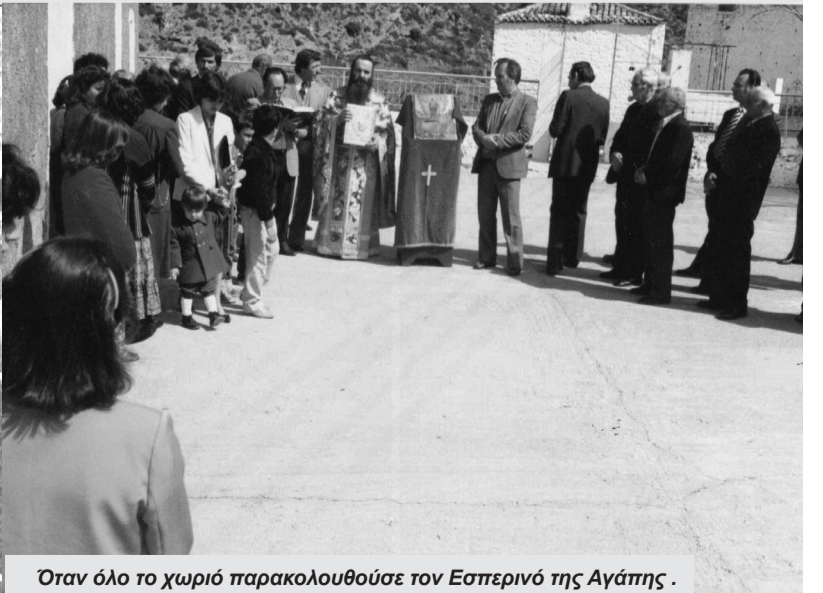
Πλάι στην αμιγώς εκκλησιαστική πτυχή, υπάρχει και η λαϊκή, αχωρίστως και ασυγχύτως. Η γιορτή της Ανάστασης συνδέεται με την άνοιξη, την εποχή της αναγέννησης της φύσης. Ο πιστός Κρεμασιώτης, λοιπόν, θα σηκωθεί τη Μεγάλη Παρασκευή και θα συλλέξει τα άνθη που είναι απαραίτητα για τον στολισμό του Επιταφίου. Κρινάκια, κυκλάμινα, παπαρούνες συλλέγονται με προσοχή, όπως και λουλούδια από τους κήπους των σπιτιών. Οι νοικοκυρές δεν μαγειρεύαν εκείνη την ημέρα, λόγω της αστηρίας νηστείας. Μετά τον Εσπερινό της Αγάπης, γινόταν «χορός», πανηγύρι με μουσική και παραδοσιακούς χορούς, σε μικρή απόσταση από τον Άγιο Κωνσταντίνο, στη θέση Νούσιου, σε ένα πλάτωμα που σχηματιζόταν ανάμεσα από τα σπίτια. Το τελετουργικό δεν ολοκληρωνόταν εντός του Ναού, αλλά συνεχιζόταν και εκτός αυτού.

Η μετανάστευση και ο γοργός ρυθμός της ζωής έχουν απλοποιήσει αρκετά το παραδοσιακό Τυπικό. Βέβαια, ο πυρήνας έχει διατηρηθεί ανέθετος και αποτελεί στοιχείο πλούτου για το χωριό μας. Αποτελεί ένα κομμάτι της πολιτιστικής κληρονομιάς των Κρεμασιωτών, που τους συνδέει με τους προγόνους τους, που έκτισαν τους ναούς, που παρήγγειλαν στα αγιογραφικά εργαστήρια του Λεωνιδείου, του Αγίου Όρους, της Ύδρας, του Πειραιά την ιστόρηση των εικόνων και στα ξυλογλυπτικά εργαστήρια το ξυλόγλυμμα του κουβουκλίου, που στελέχωσαν τις χορωδίες το βράδυ της Μ. Παρασκευής, που αντήλλαξαν ως αδελφοί και μέλη της Κοινότητας τον Ασπασμό της Αγάπης στο προαύλιο του Αγίου Κωνσταντίνου.

N. Καλκάνης

Περιφορά του Επιταφίου .

Όταν όλο το χωριό παρακολουθούσε τον Εσπερινό της Αγάπης .

ΠΕΡΙ ΤΟΥ ΔΗΜΟΤΙΚΟΥ ΤΡΑΓΟΥΔΙΟΥ

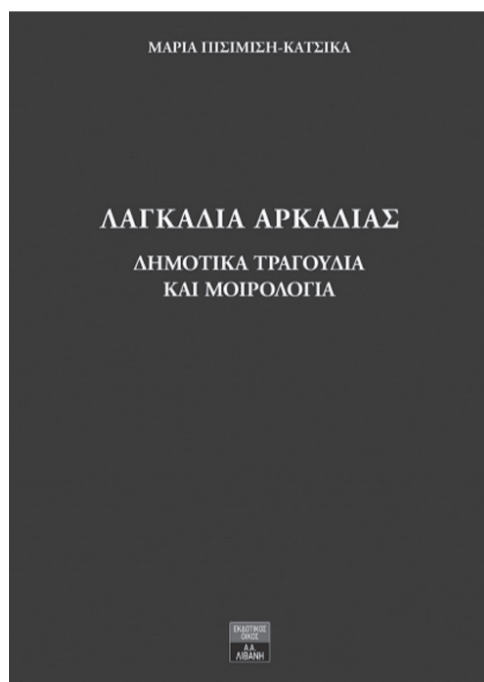
Τα δημοτικά τραγούδια συνόδευαν τις περισσότερες φορές το χορό και το γλέντι.

Μου προσφέρθηκε πρόσφατα ως δώρο μια συλλογή δημοτικών τραγουδιών των Λαγκαδιών της Γορτυνίας που επιμελήθηκε η Λαγκαδιανή, Μαρία Πισιμίση-Κατσικά με τίτλο «Λαγκάδια Αρκαδίας-Δημοτικά Τραγούδια και Μοιρολόγια», που κυκλοφορεί από τις Εκδόσεις Λιβάνη.

Τα Λαγκάδια γεωγραφικά απέχουν αρκετά από την Κρεμαστή, ωστόσο η συνήθεια των κατοίκων τους να σχηματίζουν συντροφικές νομάδων οικοδόμων, μαστόρων ειδικά στο κτίσιμο με λαξευμένες πέτρες, οδήγησε πολλές φορές τα βήματά τους στην Κρεμαστή. Το καμπαναριό της εκκλησίας της Παναγίας στέκει θυμητάρι της εργασίας τους στο χωριό μας. Η συνήθεια των Λαγκαδιανών να περιπλανούνται σε όλο το Μωριά είχε ως αποτέλεσμα αρκετά από τα τραγούδια της συλλογής να μην είναι αποκλειστικά Λαγκαδιανά, αλλά να τραγουδιούνται σε όλη την Πελοπόννησο.

Έτσι, θα βρούμε στη συλλογή τα περίφημα Μανουσάκια, αγαπητό τραγούδι σε όλους τους Κρεμασιώτες. Ή το Λελούδι της Μονεμβασιάς και το Στ' Αναπλιού το Παλαμήδι.

Αλλά και τα λοιπά τραγούδια της συλλογής, που δεν τραγουδιούνται στην περιοχή μας, φαντάζουν οικεία. Ο δεκα-

πεντασύλλαβος στίχος αποτελεί κοινό γνώρισμα των δημοτικών τραγουδιών –με κάποιες εξαιρέσεις, όπως των μοιρολογιών-, σε σημείο να χαρακτηρίζεται από πολλούς λογίους ως ο εθνικός μας στίχος, με συνέπεια τα δημοτικά τραγούδια να αναγνωρίζονται ως οικεία από τους Έλληνες ακροατές, ακόμη και αν τα ακούν ή τά διαβάζουν για πρώτη φορά.

Σε μια ιδιαίτερη κατηγορία δημοτικών

τραγουδιών, τα ιστορικά, η οικειότητα ενισχύεται από τη θεματολογία. Ειδικά στην Πελοπόννησο, η θεματολογία των ιστορικών τραγουδιών σχετίζεται τις περισσότερες φορές με θέματα γνωστά στους πάντες, όπως η δράση των Κλεφτών (Αρκαδιανή, Μαράθηκαν τα Δέντρα), η Άλωση της Τριπολιτσάς (Σαράντα Παλληκάρια), γενικότερα η Επανάσταση (Στα Τρίκορφα μες στην κορφή), αλλά και γεγονότα μεταγενέστερα, όπως η δολοφονία του καλούμενου Αφέντη του Μωριά, του πρωθυπουργού Θεόδωρου Δηλιγιάννη (Το μάθατε τι έγινε στη μέση, στην Αθήνα;) ή ο Μικρασιατικός πόλεμος (Τούτο το '21 να μην παντρευτεί κανένας, σημειωτέον ότι πρόκειται για τραγούδι μεγάλης πολιτικής σημασίας, καθώς παρίστανται οι αντιβενιζελικοί Μωραΐτες να εκστρατεύουν υπό την ηγεσία του βασιλιά Κωνσταντίνου και γι' αυτό να μην έχουν χρόνο για άλλες δραστηριότητες, όπως ο γάμος, παρ' όλο που μία από τις αιτίες της ήττας του Ελ. Βενιζέλου ήταν η κόπωση του λαού από τη ους συνεχείς πολέμους της περιόδου 1912-1920).

Αρκετά έντονη είναι η παρουσία στην Πελοπόννησο, των καλούμενων δημοτικοφανών, ποιημάτων γραμμένων πολύ κοντά στον ψυχισμό του απλού λαού, τα οποία αναγιγνώσκονταν στις εφημερίδες

ή διδάσκονταν στα σχολεία από τους δασκάλους, στη συνέχεια επενδύονταν με μουσική από οργανοπαίχτες ή τραγουδιστές. Η παρουσία τέτοιων ασμάτων στο ανωτέρω βιβλίο είναι αρκετά συχνή και δεν περιορίζεται μόνο στο πασίγνωστο ποίημα του Αλέξανδρου Ρίζου Ραγκαβή, Μαύρη είν' η Νύχτα στα Βουνά (Γλυκοχαράζει η Χαραυγή, Του Ανδρούτσου η μάνα χαίρεται, Χαρά που το 'χουν τα βουνά, τα κάστρα περηφάνεια), το φαινόμενο αυτό δεικνύει την επιρροή των δασκάλων προς τους μαθητές στο Μωριά. Εντυπωσιάζει ένα δημοτικό τραγούδι με τον τίτλο Τρισεύγενη, πιθανότατα επηρεασμένο από την ομότιπλη ποιητική-δραματική σύνθεση του Κωστή Παλαμά.

Η κα Κατσικά πέτυχε με το βιβλίο της τη διάσωση σημαντικού πλούτου, των δημοτικών τραγουδιών της περιοχής των Λαγκαδιών της Γορτυνίας. Μια παράλληλη διαδρομή ακολουθεί και ο Νίκος Μπαριάμης συλλέγοντας τα τραγούδια του Ζάρακα, διασώζοντας, όχι μόνο τον στίχο, αλλά και τον ήχο των τραγουδιών, όπως τραγουδιούνταν στα πανηγύρια, στα νυχτέρια, στις ρούγες, στους γάμους, στο θέρο και στο αλώνι, παρά τα μνήματα, στο σχολείο και σε κάθε άλλη περίπτωση.

N. Καλκάνης

ΕΥΘΥΜΑ ΚΑΙ ΣΟΒΑΡΑ

1. Ένας κλέφτης αποφασίζει να κλέψει ένα σπίτι πλουσιών. Το παρακολουθεί μαθαίνει πότε θα λείπουν και το βράδυ εξοπλισμένος με όλα τα σύνεργα μπαίνει μέσα. Εξουδετερώνει το συναγερμό και εκεί που κλέβει ακούει μια φωνή.

- «Ο Ιησούς σε βλέπει και θα σε τιμωρήσει.»
Ξαφνιασμένος κοιτάει να δει από που έρχεται η φωνή αλλά μη βλέποντας τίποτα συνεχίζει τη δουλειά του. Οπότε σε λίγο ξανακούει τη φωνή να του λέει:

- «Ο Ιησούς σε βλέπει και θα σε τιμωρήσει.»
Αποφασισμένος να δει από που έρχεται η φωνή βλέπει ένα παπαγαλάκι.

->«Εσύ μιλάς και με τρώμαξες;»

- «Ναι, εγώ.»

- «Μπα και πως σε λένε;»

- «Όμηρο.»

- «Όμηρο; Μα καλά τι όνομα είναι αυτό για παπαγάλο;»

- «Γιατί είναι το Ιησούς όνομα για ντόπερμαν;»

2. Ένας ληστής, αφού διέρρηξε ένα σπίτι, πιάνει όμηρους ένα ηλικιωμένο ζευγάρι. Θέλοντας να σκοτώσει ένα από τους δύο, προσπαθεί να αποφασίσει. Ρωτάει τη γυναίκα:

- «Πως σε λένε εσένα;»

- «Κλημεντίνη.»

- «Α! έτσι λένε τη μάνα μου, δεν θα σε πειράξω εσένα.»

Στη συνέχεια ρωτάει τον άνδρα:

- «Πως σε λένε εσένα;»

- «Παναγιώτη, αλλά με φωνάζουν και Κλημεντίνη.»

3. Μπαίνει κάποιος σε ένα μπαρ και βλέπει

έναν παλιό του φίλο να κάθεσαι ολομόναχος και να τα πίνει. Τον πλησιάζει λοιπόν:

- «Τι έχεις, βρε Μανώλη; Φαίνεσαι χάλια!»

- «Τι να 'χω; Τον περασμένο Μάρτιο πέθανε η μάνα μου και μου άφησε 1.000.000 δρχ.»

- «Συλλυπητήρια, βρε παιδί μου...»

- «Αργότερα, τον Απρίλιο πέθανε ο πατέρας μου και μου άφησε 20.000.000 δρχ.»

- «Τρομερό! Να χάσεις και τους δυο γονείς σου σε δυο μήνες! Πως να μην είσαι χάλια...»

- «Ύστερα, τον περασμένο μήνα πέθανε και η θεία μου και μου άφησε 10.000.000 δρχ.»

- «Να χάσεις τρία μέλη της οικογένειάς σου σε τόσο μικρό χρονικό διάστημα! Είναι φοβερό!»

- «Και αυτό το μήνα... τίποτα!»